

Z. Br.

"Królewski okręt Wasa", Maria Radecka, Gdynia 1965 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 10/3, 430-431

1965

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Gordon Macfie, Sam Svensson, *Sail through the Centuries*. Hugh Evelyn Ltd., London 1963, 56 kart.

Wielkiego formatu album zawiera 40 kolorowych rysunków statków żaglowych począwszy od roku 200 n. e. po koniec I wojny światowej (rysował G. Macfie). Tekst (pióra S. Svenssona) jest minimalny, ogranicza się tylko do kilkudziesięciu informacji o poszczególnych statkach.

Z. Br.

Sime Županović, *Ribarstvo šibenskog područja*. Jadranski institut, Zagreb 1963, ss. 210, ilustr.

Praca z zakresu historii gospodarczej, wydana jako tom 6 serii *Prinosi proučavanja ekonomike ribarstva i ribarskog prava*, przedstawia dzieje słowiańskiego rybołówstwa na pobrzeżu szybenickim od 1500 r. do 1956 r.; zawiera ona także wiele wiadomości z zakresu historii techniki (technika połowów, narzędzia łowne, budownictwo statków i łodzi rybackich, przetwórstwo rybne)¹.

Z. Br.

Zbigniew Binerowski, *Gdański przemysł okrętowy od XVII do początku XIX wieku*. Gdańskie Towarzystwo Naukowe, Gdańsk 1963, ss. 298, ilustr. na wkładkach 13.

W 1961 r. Gdańskie Towarzystwo Naukowe wydało pracę S. Gierszewskiego *Elbląski przemysł okrętowy w latach 1650—1815*². Z kolei, jako nr 15 *Serii monografii* Wydziału I tego towarzystwa, ukazała się następna książka z historii budownictwa okrętowego: jest to rozprawa doktorska Z. Binerowskiego na temat gdańskiego przemysłu okrętowego XVII, XVIII i początków XIX w. (przy omawianiu poszczególnych zagadnień autor niejednokrotnie sięga i do czasów wcześniejszych).

Po przedstawieniu problematyki i chronologii pracy oraz stanu badań i źródeł, książka Binerowskiego omawia kolejno materiały i surowce używane przez gdański przemysł okrętowy, lokalizację i urządzenia techniczne stoczni i warsztatów rzemieślniczych zajmujących się produkcją elementów wyposażenia okrętów, organizację i technikę produkcji (tu m. in.: prace modelowe i rysunki teoretyczne, proces budowy, typy budowanych okrętów, ich wielkość, remonty, technologię pracy poszczególnych rzemiosł związanych ze stoczniami), rozmiary produkcji i zatrudnienie, organizację cechową budownictwa okrętowego, wreszcie stosunki produkcyjne i społeczne.

Wykaz źródeł obejmuje kilkadziesiąt rękopisów i 42 źródła drukowane, wykaz literatury — 272 pozycje. W tekście znajduje się 21 tablic statystycznych.

Z. Br.

Maria Radecka, *Królewski okręt „Wasa“*. Wydawnictwo Morskie, Gdynia 1965, ss. 63, ilustr.

Broszura przedstawia ściśle, choć popularnie, historię budowy szwedzkiego okrętu wojennego „Wasa“ (1625—1628), jego zatonięcia po odbyciu zaledwie 1-milo-

¹ Por. tematykę recenzowanej w niniejszym nrze książki *Pomorski zbornik*, s. 374.

² Por. informację na s. 349 nru 3/1962 „Kwartalnika“.

wej podróży dziewiczej, a przede wszystkim inicjatyw wydobywania wraku, podejmowanych już od 1628 r.³ Broszura opisuje również wydobywanie wraku w 1961 r. oraz dalsze prace konserwacyjne. Na podkreślenie zasługuje fakt, że autorka szeroko i interesująco przedstawia zagadnienie czysto techniczne: dlaczego „Wasa“ zatonała — informując, jak w XVIII w. budowało się okręty i jakie wady techniczne spowodowały katastrofę. Broszura, wydana w taniej popularnonaukowej serii o masowym nakładzie (120 tys. egz.!) *Miniatury morskie*, oparta jest wyłącznie na źródłach naukowych i po raz pierwszy w naszej literaturze przedstawia całość zagadnienia „Wasy“.

Z. Br.

M. V. Brewington, *Navigating Instruments. The Peabody Museum Collection of Navigating Instruments with Notes on Their Makers*. Peabody Museum, Salem (Massachusetts) 1963, ss. XII + 155, ilustr. 56.

Jest to wzorowo pod względem autorskim i typograficznym opracowany katalog kolekcji instrumentów nawigacyjnych od XVII w. w Peabody Museum (założonym w 1799 r.). Całość podzielona jest na pięć działów: instrumenty do określania położenia na morzu, kierunku, czasu oraz prędkości i odlegości, instrumenty meteorologiczno-oceanograficzne i inne.

Z. Br.

C. R. Vernon Gibbs, *British Passenger Liners of the Five Oceans. A Record of Liner and Liners since 1840*. Putman and Co. Ltd., b.m.w. 1963, ss. 559, ilustr. 175.

Wydana w Wielkiej Brytanii książka z historii brytyjskiej żeglugi liniowej omawia ponad 1300 liniowych okrętów pasażerskich, a także przedsiębiorstwa żeglugowe, do których owe okręty należały. Przegląd podzielono na 5 części, które kolejno przedstawiają statki linii do portów Oceanu Indyjskiego, linii północnoatlantyckich, linii południowoatlantyckich oraz do portów Morza Karaibskiego, linii południowopacyficznych i linii północnopacyficznych. Podano m. in. opis ogólny poszczególnych statków, główne parametry kadłuba i urządzeń napędowych, opis urządzeń pasażerskich, krótką historię każdego ze statków i armatorów. 160 fotografii i rysunków ukazuje statki od kołowców z 1840 r. do najnowszych liniowców. W rozdziale pierwszym części I przedstawiono początki regularnej oceanicznej żeglugi pasażerskiej: pierwsza regularna pasażerska linia transoceaniczna uruchomiona została w 1863 r. między Bombajem a Suezem.

Z. Br.

Submarines, Submariners, Submarining. A Checklist of Submarine Books in the English Language, Principally of the Twentieth Century, Arranged by Author, Title and Subject. Zestawił Frank J. Anderson. The Shoe String Press, Hamden (Conn.) 1963, ss. XI + 140.

Pożyteczne zestawienie bibliograficzne wykazuje ponad 400 książek i broszur w języku angielskim dotyczących łodzi podwodnych i żeglugi podwodnej, według autorów i nazw łodzi podwodnych, następnie według tytułów, wreszcie w układzie przedmiotowym. Dodatkowo zestawiono książki w innych językach.

Z. Br.

³ Por. notatkę o szwedzkiej publikacji na temat „Wasy“ w „Kwartalniku“ nr 3/1961, s. 508.